WYROK SĄDU PIERWSZEJ INSTANCJI (piąta izba)

z dnia 8 października 2008 r.*

W sprawie T-68/04

SGL Carbon AG, z siedzibą w Wiesbaden (Niemcy), reprezentowana przez adwokatów M. Klusmanna oraz A. von Bonina,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Wspólnot Europejskich, reprezentowanej przez F. Castilla de la Torre oraz W. Möllsa, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez adwokata H.J. Freunda,

strona pozwana,

mającej za przedmiot wniosek o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji 2004/420/WE z dnia 3 grudnia 2003 r. dotyczącej postępowania na podstawie

* Język postępowania: niemiecki.

art. 81 [WE] i art. 53 porozumienia EOG (sprawa C.38.359 — Produkty na bazie węgla i grafitu mające zastosowanie w branży elektrycznej i mechanicznej), a posiłkowo, wniosek o obniżenie kwoty grzywny nałożonej na mocy tej decyzji na skarżącą,

SĄD PIERWSZEJ INSTANCJI
WSPÓLNOT EUROPEJSKICH (piąta izba),

w składzie: M. Vilaras (sprawozdawca), prezes, M. Prek i V. Ciucă, sędziowie,

sekretarz: K. Andová, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 27 lutego 2008 r.,

wydaje następujący

Wyrok

Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu

1 SGL Carbon AG (zwana dalej „SGL" lub „skarżącą") jest niemieckim przedsiębiorstwem, które wytwarza między innymi produkty na bazie węgla i grafitu do wykorzystania w branży elektrycznej i mechanicznej.

2 W dniu 18 września 2001 r. przedstawiciele Morgan Crucible Company plc (zwanej dalej „Morgan") spotkali się z urzędnikami Komisji, aby zaoferować swoją współpracę przy wykazaniu istnienia kartelu na europejskim rynku produktów na bazie węgla mających zastosowanie w branży elektrycznej i mechanicznej, a także by wystąpić o zastosowanie łagodniejszych sankcji, przewidzianych w komunikacie Komisji 96/C 207/04 dotyczącym nienakładania grzywien lub obniżenia ich kwoty w sprawach dotyczących karteli (Dz.U. 1996, C 207, s. 4, zwanym dalej „komunikatem w sprawie współpracy").

3 W dniu 2 sierpnia 2002 r. Komisja, działając na podstawie art. 11 rozporządzenia Rady nr 17 z dnia 6 lutego 1962 r., pierwszego rozporządzenia wprowadzającego w życie art. [81 WE] i [82 WE] (Dz.U. 1962, 13, s. 204), wysłała do: C. Conradty Nürnberg GmbH (zwanej dalej „Conradty"), Le Carbone-Lorraine (zwanej dalej „LCL"), Schunk GmbH i jej spółki zależnej Schunk Kohlenstoff-Technik GmbH (zwanych dalej łącznie „Schunk"), Eurocarbo SpA, Luckerath BV, Gerken Europe SA, a także do skarżącej żądanie udzielenia informacji dotyczących ich zachowania na rozpatrywanym rynku. Pismo wysłane do Schunk dotyczyło również działalności przedsiębiorstwa Hoffmann & Co. Elektrokohle AG (zwanego dalej „Hoffmann"), które Schunk nabyła w dniu 28 października 1999 r.

4 Pismem z dnia 30 września 2002 r. skarżąca udzieliła odpowiedzi na żądanie udzielenia informacji.

5 Pismem z dnia 17 marca 2003 r. skarżąca wystąpiła o zastosowanie komunikatu w sprawie współpracy i przekazała Komisji dowody dotyczące omawianego kartelu.

6 W dniu 23 maja 2003 r. Komisja, opierając się na przekazanych jej informacjach, wysłała do skarżącej i do pozostałych zainteresowanych przedsiębiorstw, a mianowicie do: Morgan, Conradty, LCL, Schunk i Hoffmann, pismo w sprawie przedstawienia zarzutów. W odpowiedzi skarżąca stwierdziła, że nie kwestionuje zasadniczo stanu faktycznego opisanego w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów.

7 Po przesłuchaniu zainteresowanych przedsiębiorstw, z wyjątkiem Morgan i Conradty, Komisja wydała w dniu 3 grudnia 2003 r. decyzję 2004/420/WE dotyczącą postępowania na podstawie art. 81 [WE] i art. 53 porozumienia EOG (sprawa C 38.359 — Produkty na bazie węgla i grafitu mające zastosowanie w branży elektrycznej i mechanicznej) (zwaną dalej „decyzją"), która została doręczona skarżącej pismem z dnia 11 grudnia 2003 r. Streszczenie decyzji zostało opublikowane w Dzienniku Urzędowym z dnia 28 kwietnia 2004 r. (Dz.U. L 125, s. 45).

8 Komisja stwierdziła w decyzji, że przedsiębiorstwa będące jej adresatami uczestniczyły w jednolitym i ciągłym naruszeniu art. 81 ust. 1 WE, a od dnia 1 stycznia 1994 r. — art. 53 ust. 1 Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG), polegającym na ustalaniu w sposób bezpośredni lub pośredni cen sprzedaży oraz innych warunków transakcji mających zastosowanie wobec klientów, na podziale rynków, w szczególności poprzez przydzielanie klientów, a także na prowadzeniu skoordynowanych działań (ograniczenia ilościowe, podwyżki cen i bojkot) w stosunku do konkurentów, którzy nie byli członkami kartelu (motyw 2 decyzji).

9 Decyzja zawiera następujące postanowienia:

„Artykuł 1

Następujące przedsiębiorstwa naruszyły przepisy art. 81 ust. 1 [WE], a od dnia 1 stycznia 1994 r. przepisy art. 53 ust. 1 porozumienia EOG, uczestnicząc we wskazanych okresach w szeregu porozumień i uzgodnionych praktyk w sektorze produktów na bazie węgla i grafitu mających zastosowanie w branży elektrycznej i mechanicznej:

— [Conradty], od października 1988 r. do grudnia 1999 r.;

— [Hoffmann], od września 1994 r. do października 1999 r.;

— [LCL], od października 1988 r. do czerwca 1999 r.;

— [Morgan], od października 1988 r. do grudnia 1999 r.;

— [Schunk], od października 1988 r. do grudnia 1999 r.;

— [SGL], od października 1988 r. do grudnia 1999 r.

Artykuł 2

Za naruszenia wskazane w art. 1 nakłada się następujące grzywny:

— [Conradty]: 1 060 000 EUR;

— [Hoffmann]: 2 820 000 EUR;

— [LCL]: 43 050 000 EUR;

— [Morgan]: 0 EUR;

— [Schunk]: 30 870 000 EUR;

— [SGL]: 23 640 000 EUR.

Grzywny należy zapłacić w terminie trzech miesięcy od daty doręczenia niniejszej decyzji […].

Po upływie tego terminu automatycznie naliczane będą odsetki w wysokości odpowiadającej stopie stosowanej przez Europejski Bank Centralny do jego podstawowych operacji refinansowania, obowiązującej w pierwszym dniu miesiąca, w którym niniejsza decyzja została wydana, powiększonej o 3,5 punktu procentowego".

10 Jeśli chodzi o obliczenie kwoty grzywien, Komisja uznała naruszenie za bardzo poważne ze względu na jego charakter, jego wpływ na rynek EOG w zakresie omawianych produktów, nawet jeśli nie było możliwe jego precyzyjne określenie, oraz ze względu na zasięg właściwego rynku geograficznego (motyw 288 decyzji).

11 W celu uwzględnienia swoistego znaczenia bezprawnego zachowania każdego z przedsiębiorstw uczestniczących w kartelu, a zatem jego rzeczywistego wpływu na konkurencję, Komisja podzieliła zainteresowane przedsiębiorstwa na trzy kategorie w zależności od ich względnego znaczenia na rozpatrywanym rynku określonego na podstawie udziałów tych przedsiębiorstw w rynku (motywy 289–297 decyzji).

12 W konsekwencji LCL i Morgan, które uznano za dwa największe podmioty gospodarcze posiadające udziały w rynku przekraczające 20%, zostały zaliczone do pierwszej kategorii. Schunk i skarżąca, które są średnimi podmiotami gospodarczymi z udziałami w rynku wynoszącymi między 10 a 20%, zakwalifikowano do drugiej kategorii. Hoffmann i Conradty, które uznano za małe podmioty gospodarcze ze względu na udziały w rynku nieprzekraczające 10%, zostały zaszeregowane do trzeciej kategorii (motywy 37 i 297 decyzji).

13 Na podstawie powyższych rozważań Komisja ustaliła kwotę wyjściową określoną w oparciu o wagę naruszenia na 35 mln EUR w wypadku LCL i Morgan, na 21 mln EUR w wypadku Schunk i skarżącej i na 6 mln EUR w wypadku Hoffmann i Conradty (motyw 298 decyzji).

14 Jeśli chodzi o czas trwania naruszenia, Komisja uznała, że wszystkie wspomniane przedsiębiorstwa dopuściły się długotrwałego naruszenia. Ze względu na czas trwania naruszenia, który wyniósł jedenaście lat i dwa miesiące, Komisja podwyższyła kwotę wyjściową przyjętą w wypadku skarżącej, Morgan, Schunk i Conradty o 110%. Co się tyczy LCL, Komisja przyjęła, że naruszenie trwało dziesięć lat i osiem miesięcy i podwyższyła kwotę wyjściową o 105%. W wypadku Hoffmann kwota wyjściowa została podwyższona o 50% ze względu na czas trwania naruszenia wynoszący pięć lat i jeden miesiąc (motywy 299 i 300 decyzji).

15 Podstawowa kwota grzywny, którą określono w oparciu o wagę i czas trwania naruszenia, została więc ustalona na: 73,5 mln EUR w wypadku Morgan, 71,75 mln EUR w wypadku LCL, 44,1 mln EUR w wypadku skarżącej i Schunk, 12,6 mln EUR w wypadku Conradty i 9 mln EUR w wypadku Hoffmann (motyw 301 decyzji).

16 Komisja nie uwzględniła żadnej okoliczności obciążającej ani łagodzącej na niekorzyść lub na korzyść zainteresowanych przedsiębiorstw (motyw 316 decyzji).

17 Jeśli chodzi o zastosowanie komunikatu w sprawie współpracy, Morgan skorzystała ze zwolnienia z grzywny, jako że była pierwszym przedsiębiorstwem, które poinformowało Komisję o istnieniu kartelu (motywy 319–321 decyzji).

18 Zgodnie z pkt D rzeczonego komunikatu Komisja przyznała LCL obniżkę w wysokości 40% kwoty grzywny, którą nałożono by na nią w razie braku współpracy; w wypadku Schunk i Hoffmann obniżka wyniosła 30%, a w wypadku skarżącej, która jako ostatnia podjęła współpracę, obniżka wyniosła 20% (motywy 322–338 decyzji).

19 W rozdziale decyzji zatytułowanym „Zdolność płatnicza i inne czynniki" Komisja odrzuciła argumentację skarżącej zmierzającą do wykazania, że skarżąca nie jest w stanie zapłacić grzywny, a następnie przypomniała, iż nałożyła już niedawno na skarżącą trzy znaczne grzywny z tytułu jej udziału w innych działaniach kartelowych.

20 Komisja wyjaśniła, że w decyzji 2002/271/WE z dnia 18 lipca 2001 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 81 [WE] i art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/E-1/36.490 — Elektrody grafitowe) (Dz.U. 2002, L 100, s. 1), wydanej w sprawie zwanej „Elektrody grafitowe" i w decyzji 2006/460/WE z dnia 17 grudnia 2002 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 81 [WE] i art. 53 porozumienia EOG (sprawa C.37.667 — Grafity specjalne) (Dz.U. 2006, L 180, s. 20), wydanej w sprawie zwanej „Grafity specjalne", nałożyła na skarżącą grzywnę w wysokości 80,2 mln EUR z tytułu jej udziału w kartelu dotyczącym elektrod grafitowych oraz dwie grzywny w wysokości 18,94 mln EUR i 8,81 mln EUR, co daje w sumie 27,75 mln EUR, z tytułu jej udziału w kartelu dotyczącym grafitu izostatycznego oraz w kartelu dotyczącym grafitu prasowanego (motyw 358 decyzji).

21 Mając na względzie poważne trudności finansowe skarżącej, a także fakt, iż różne działania kartelowe, których podejmowanie zarzucono skarżącej, miały miejsce jednocześnie, Komisja uznała, że w tych szczególnych okolicznościach nie było konieczne — w celu zapewnienia skutku odstraszającego — nałożenie na skarżącą grzywny w pełnej wysokości, w związku z czym obniżyła ją o 33% do kwoty 23,64 mln EUR (motyw 360 decyzji).

Przebieg postępowania i żądania stron

22 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 20 lutego 2004 r. skarżąca wniosła niniejszą skargę.

23 Ze względu na zmianę składu izb Sądu sędzia sprawozdawca został przydzielony do piątej izby jako jej przewodniczący, w związku z czym niniejsza sprawa została przekazana tej izbie.

24 Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy Sąd (piąta izba) postanowił otworzyć procedurę ustną. Na rozprawie w dniu 27 lutego 2008 r. wysłuchano wystąpień stron oraz ich odpowiedzi na zadane przez Sąd pytania.

25 Skarżąca wnosi do Sądu o:

— stwierdzenie nieważności decyzji w zakresie, w jakim decyzja jej dotyczy;

— tytułem żądania ewentualnego — stosowne obniżenie kwoty nałożonej grzywny;

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

26 Komisja wnosi do Sądu o:

— oddalenie skargi;

— obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

Co do prawa

27 W piśmie, które wpłynęło do sekretariatu Sądu w dniu 22 lutego 2008 r., skarżąca oświadczyła, że wycofuje zarzuty czwarty, piąty i szósty podniesione w skardze, oparte, odpowiednio, na błędnej ocenie przez Komisję współpracy tego przedsiębiorstwa w toku postępowania administracyjnego, na nieuwzględnieniu przez Komisję braku zdolności płatniczej skarżącej, a także na rzekomo nieproporcjonalnym charakterze grzywny w świetle oceny konieczności zapewnienia skutku odstraszającego.

28 Podczas rozprawy skarżąca potwierdziła, że wycofuje wspomniane zarzuty i wyjaśniła, że żądania stwierdzenia nieważności decyzji zawarte w skardze należy rozumieć w ten sposób, że zmierzają one wyłącznie do stwierdzenia nieważności art. 2 decyzji, w którym Komisja nakłada grzywny na dane przedsiębiorstwa. Te oświadczenia skarżącej zostały ujęte w protokole rozprawy.

W przedmiocie określenia kwoty podstawowej

29 Skarżąca twierdzi, że przy ustalaniu podstawowej kwoty grzywny Komisja naruszyła zasady proporcjonalności i równego traktowania, jak również ciążący na niej obowiązek uzasadnienia.

W przedmiocie wagi naruszenia

— W przedmiocie naruszenia obowiązku uzasadnienia

30 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem uzasadnienie indywidualnej decyzji musi przedstawiać w wyraźny i jednoznaczny sposób rozumowanie instytucji będącej autorem aktu, pozwalając zainteresowanym na zapoznanie się z podstawami podjętego

środka, zaś właściwemu sądowi na dokonanie jego kontroli. Wymóg uzasadnienia należy oceniać w odniesieniu do konkretnej sytuacji. Nie ma wymogu, by uzasadnienie wyszczególniało wszystkie istotne okoliczności faktyczne i prawne, ponieważ ocena, czy uzasadnienie aktu spełnia wymogi art. 253 WE, winna opierać się nie tylko na jego brzmieniu, ale także uwzględniać okoliczności, w jakich ten akt został wydany (zob. wyrok Trybunału z dnia 2 kwietnia 1998 r. w sprawie C-367/95 P Komisja przeciwko Sytraval i Brink's France, Rec. s. I-1719, pkt 63 i przytoczone tam orzecznictwo).

31 Co się tyczy ustalenia grzywien za naruszenie prawa konkurencji, Komisja spełnia spoczywający na niej obowiązek uzasadnienia, jeżeli wskazuje w decyzji elementy oceny, które umożliwiły jej określenie wagi i czasu trwania popełnionego naruszenia, przy czym nie ma ona obowiązku przedstawiania w decyzji bardziej szczegółowego wyjaśnienia ani danych liczbowych dotyczących metody obliczenia grzywny (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 16 listopada 2000 r. w sprawie C-279/98 P Cascades przeciwko Komisji, Rec. s. I-9693, pkt 38–47; wyrok Sądu z dnia 30 września 2003 r. w sprawach połączonych T-191/98, od T-212/98 do T-214/98 Atlantic Container Line i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-3275, pkt 1532). Wskazanie danych liczbowych dotyczących metody obliczania grzywien — niezależnie od tego, jak bardzo takie dane mogłyby być użyteczne — nie jest konieczne, aby dopełnić obowiązku uzasadnienia (zob. wyrok Trybunału z dnia 2 października 2003 r. w sprawie C-182/99 P Salzgitter przeciwko Komisji, Rec. s. I-10761, pkt 75).

32 Jeśli chodzi o uzasadnienie kwot wyjściowych w wymiarze bezwzględnym, należy przypomnieć, że grzywny stanowią instrument polityki Komisji w zakresie konkurencji i musi ona dysponować swobodnym uznaniem przy ustalaniu ich kwot, aby móc wpływać na postępowanie przedsiębiorstw, mobilizując je do przestrzegania reguł konkurencji (zob. wyrok Sądu z dnia 6 kwietnia 1995 r. w sprawie T-150/89 Martinelli przeciwko Komisji, Rec. s. II-1165, pkt 59). Ponadto należy unikać sytuacji, w której grzywny byłyby łatwe do przewidzenia przez podmioty gospodarcze. Tym samym nie można wymagać od Komisji, by dostarczyła w tym zakresie dodatkowego uzasadnienia ponad uzasadnienie dotyczące wagi i czasu trwania naruszenia.

33 W niniejszej sprawie z decyzji wynika, że grzywny zostały nałożone na podstawie art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 i że Komisja ustaliła kwotę grzywien, stosując metodę określoną w wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz art. 65 ust. 5 [EWWiS] (Dz.U. 1998, C 9, s. 3, zwanych dalej „wytycznymi"), nawet jeśli Komisja nie nawiązała wyraźnie w decyzji do tych wytycznych.

34 Jeśli chodzi o twierdzenie skarżącej, że uzasadnienie decyzji dotyczące oceny wagi naruszenia i ustalenia kwoty wyjściowej jest niewystarczające, wystarczy zauważyć, że z motywów 277–288 decyzji wynika, iż Komisja wyraźnie wskazała elementy, które uwzględniła przy ocenie wagi naruszenia, a mianowicie: charakter naruszenia, jego wpływ na rynek EOG w zakresie omawianych produktów, a także zasięg właściwego rynku geograficznego, i wyjaśniła w odniesieniu do każdego z tych elementów, w jaki sposób zostały zastosowane w niniejszej sprawie.

35 Tak więc Komisja uznała w decyzji, że:

— omawiane naruszenie polegało głównie na ustalaniu w sposób bezpośredni lub pośredni cen sprzedaży oraz innych warunków transakcji mających zastosowanie wobec klientów, na podziale rynków, w szczególności poprzez przydzielanie klientów, a także na prowadzeniu skoordynowanych działań w stosunku do konkurentów, którzy nie byli członkami kartelu, a takie praktyki stanowią, ze względu na sam ich charakter, najpoważniejszy rodzaj naruszenia przepisów art. 81 ust. 1 WE i art. 53 ust. 1 porozumienia EOG (motyw 278 decyzji);

— porozumienia kartelowe zostały wykonane i miały wpływ na rynek EOG w zakresie omawianych produktów, mimo że nie było możliwe precyzyjne określenie tego wpływu (motyw 286 decyzji);

— kartel obejmował cały wspólny rynek oraz cały Europejski Obszar Gospodarczy po jego utworzeniu (motyw 287 decyzji).

36 Mając na względzie te wszystkie czynniki, Komisja uznała, że przedsiębiorstwa, których dotyczy niniejsza decyzja, dopuściły się bardzo poważnego naruszenia, w przypadku którego pkt 1A akapit drugi tiret trzecie wytycznych przewiduje możliwą kwotę grzywny przekraczającą 20 mln EUR.

37 Następnie Komisja wyjaśniła, że w ramach kategorii bardzo poważnych naruszeń skala możliwych grzywien pozwalała na zróżnicowane traktowanie przedsiębiorstw, aby uwzględnić ich rzeczywiste ekonomiczne możliwości wyrządzenia znacznej szkody konkurencji i aby ustalić kwotę grzywny na takim poziomie, który zapewni jej wystarczająco odstraszający skutek.

38 W ramach tego zróżnicowanego traktowania, które było niezbędne tym bardziej, że istniały znaczne różnice między przedsiębiorstwami uczestniczącymi w naruszeniu związane z ich znaczeniem na rynku, Komisja podzieliła zainteresowane przedsiębiorstwa na trzy kategorie w zależności od ich względnego znaczenia na rozpatrywanym rynku określonego na podstawie udziałów tych przedsiębiorstw w rynku. Ponieważ udział skarżącej w rynku oszacowano na 14%, skarżąca została zaliczona do drugiej kategorii (motywy 288–297 decyzji).

39 Na podstawie powyższych rozważań Komisja ustaliła kwotę wyjściową określoną w oparciu o wagę naruszenia na 21 mln EUR w wypadku skarżącej (motyw 298 decyzji).

40 Takie uzasadnienie nie może być sprowadzane — jak czyni to skarżąca — do zwykłego powtórzenia treści wytycznych i należy uznać, że spełnia ono wymogi art. 253 WE, tak jak jest on interpretowany w orzecznictwie przytoczonym w pkt 30–32 powyżej.

41 Wynika stąd, że należy oddalić zarzut oparty na naruszeniu przez Komisję obowiązku uzasadnienia przy ustalaniu wyjściowej kwoty grzywny.

— W przedmiocie praktyki decyzyjnej Komisji

42 Skarżąca twierdzi, że kwoty wyjściowe ustalone w oparciu o wagę naruszenia są nieproporcjonalne lub dyskryminujące w porównaniu z kwotami wyjściowymi określonymi według tej samej procedury w stosunku do innych przedsiębiorstw w podobnych sprawach.

43 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem praktyka decyzyjna Komisji nie stanowi ram prawnych dla grzywien w dziedzinie konkurencji, ponieważ ramy te wyznacza wyłącznie rozporządzenie nr 17 (zob. wyrok Sądu z dnia 20 marca 2002 r. w sprawie T-23/99 LR AF 1998 przeciwko Komisji, Rec. s. II-1705, pkt 234), a decyzje dotyczące innych spraw mają jedynie charakter informacyjny, jeżeli chodzi o ewentualne istnienie dyskryminacji, zważywszy że jest mało prawdopodobne, iż okoliczności charakteryzujące te sprawy, takie jak rynki, produkty, zainteresowane przedsiębiorstwa i brane pod uwagę okresy, są identyczne (zob. wyroki Trybunału: z dnia 21 września 2006 r. w sprawie C-167/04 P JCB Service przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-8935, pkt 201 i 205, a także z dnia 7 czerwca 2007 r. w sprawie C-76/06 P Britannia Alloys & Chemicals przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-4405, pkt 60).

44 Skarżąca poprzestaje w tym zakresie na twierdzeniu, że kwoty wyjściowe ustalane przez Komisję wynoszą i wynosiły zasadniczo — w wypadku karteli cenowych dotyczących rynków o porównywalnym znaczeniu — poniżej 20 mln EUR i że kwota wyjściowa

nałożona na mocy niniejszej decyzji stanowi „średnio" 48% obrotu osiągniętego przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność na danym rynku, podczas gdy było to 38,8% w sprawie Elektrody grafitowe i 32,2% w decyzji Komisji 1999/60/WE z dnia 21 października 1998 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. [81 WE] (IV/35.691/E-4 — Rury preizolowane) (Dz.U. 1999, L 24, s. 1) wydanej w sprawie zwanej „Rury preizolowane". Należy jednak stwierdzić, że te ogólne i nieprecyzyjne rozważania, jeśli chodzi o nawiązania do danych odpowiadających tym średnim, nie pozwalają na wykazanie istnienia nieproporcjonalnego lub dyskryminującego traktowania skarżącej.

45 Bardziej precyzyjne nawiązanie do decyzji Komisji dotyczącej sprawy Grafity specjalne, w której kwoty wyjściowe były wyraźnie niższe od kwot ustalonych w niniejszej sprawie, mimo że udziały w rynku zainteresowanych przedsiębiorstw były w sumie wyższe, jest również pozbawione znaczenia.

46 Jak słusznie podkreśla Komisja, szczególna okoliczność związana z wielkością rynków właściwych pozwala odróżnić sprawę Grafity specjalne od niniejszego przypadku. Zakładając nawet, że — jak twierdzi skarżąca — wartość rynków grafitu izostatycznego i produktów prasowanych w EOG wyniosła w ramach sprawy Grafity specjalne, odpowiednio, między 100 i 120 mln EUR i między 60 i 70 mln EUR, wielkości te są niezaprzeczalnie i znacznie niższe niż całkowita wartość rynku EOG w zakresie produktów na bazie węgla i grafitu mających zastosowanie w branży elektrycznej i mechanicznej, która sięgnęła 291 mln EUR w 1998 r. (motyw 37 decyzji).

47 Podczas rozprawy skarżąca zakwestionowała po raz pierwszy kwotę 291 mln EUR przyjętą przez Komisję, krytykując w szczególności fakt, iż Komisja uwzględniła wartość użytku własnego przy obliczaniu obrotu i udziału w rynku zainteresowanych przedsiębiorstw.

48 Sąd uważa, że jest to nowy zarzut, którego podnoszenie w toku postępowania jest zabronione na mocy art. 48 § 2 regulaminu Sądu. Zakwestionowanie oceny wartości całkowitej danego rynku, dokonane zresztą w bardzo zwięzły sposób podczas rozprawy, nie opiera się na nowych okolicznościach ujawnionych w toku postępowania, ponieważ kwota 291 mln EUR przyjęta przez Komisję oraz rozumowanie uzasadniające uwzględnienie wartości użytku własnego przy obliczaniu obrotu i udziału w rynku zainteresowanych przedsiębiorstw zostały wyraźnie wskazane w motywach 37 i 291–295 decyzji. Samo twierdzenie skarżącej, że zakwestionowała w skardze określenie wyjściowej kwoty grzywny, nie pozwala uznać, że omawiany zarzut stanowi rozszerzenie zarzutu podniesionego wcześniej w skardze wszczynającej postępowanie, bezpośrednio lub w sposób dorozumiany, który pozostaje z nim w ścisłym związku. W konsekwencji należy go uznać za niedopuszczalny.

49 Należy również przypomnieć, że Komisja dysponuje swobodą uznania w zakresie ustalania wysokości grzywien celem doprowadzenia do tego, ażeby zachowania przedsiębiorstw były zgodne z regułami konkurencji (zob. wyrok Sądu z dnia 21 października 1997 r. w sprawie T-229/94 Deutsche Bahn przeciwko Komisji, Rec. s. II-1689, pkt 127). Fakt, iż Komisja wymierzała już w przeszłości grzywny w określonej wysokości za określone rodzaje naruszeń, nie może pozbawić jej możliwości podwyższenia w każdym momencie tej wysokości, aby zapewnić realizację wspólnotowej polityki konkurencji (zob. wyrok Trybunału z dnia 7 czerwca 1983 r. w sprawach połączonych od 100/80 do 103/80 Musique diffusion française i in. przeciwko Komisji, Rec. s. 1825, pkt 109) i aby wzmóc odstraszający skutek grzywien (zob. wyrok Sądu z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-327/94 SCA Holding przeciwko Komisji, Rec. s. II-1373, pkt 179, utrzymany w mocy w postępowaniu odwoławczym w wyroku Trybunału z dnia 16 listopada 2000 r. w sprawie C-297/98 P SCA Holding przeciwko Komisji, Rec. s. I-10101).

50 Twierdzenie skarżącej, że podwyższenie wysokości grzywien nie było tak naprawdę konieczne w stosunku do niej, zważywszy na kary, które nałożono już na nią w równolegle prowadzonych postępowaniach, jest objęte zakresem dyskusji dotyczącej oceny przez Komisję pojęcia skutku odstraszającego, przedstawionej w motywie 359 decyzji. Tymczasem skarżąca wyraźnie wycofała zarzut, że Komisja dokonała błędnej oceny tego pojęcia.

51 W każdym wypadku należy podkreślić, że Komisja słusznie wyodrębniła w ramach postępowań i kar: kartel dotyczący elektrod grafitowych, kartele dotyczące grafitu izostatycznego i grafitu prasowanego oraz kartel dotyczący produktów na bazie węgla i grafitu mających zastosowanie w branży elektrycznej i mechanicznej, które stanowią cztery odrębne naruszenia przepisów art. 81 ust. 1 WE.

52 Wynika stąd, że Komisja mogła nałożyć na SGL kolejną grzywnę z tytułu udziału tego przedsiębiorstwa w kartelu dotyczącym produktów na bazie węgla i grafitu mających zastosowanie w branży elektrycznej i mechanicznej, aby odwieść je od kolejnych naruszeń dzięki karze wyższej niż kara w czysto symbolicznym wymiarze, zważywszy że w szczególnych okolicznościach danego przypadku charakteryzujących się częściowym nakładaniem się różnych działań kartelowych, w których skarżąca brała udział, Komisja uznała, iż grzywna, której wysokość została obniżona o 33%, była wystarczająca, by zapewnić zamierzony skutek odstraszający (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 15 czerwca 2005 r. w sprawach połączonych T-71/03, T-74/03, T-87/03 i T-91/03 Tokai Carbon i in. przeciwko Komisji, niepublikowany w Zbiorze, zwany dalej „wyrokiem w sprawie Tokai II", pkt 336).

53 Należy wreszcie przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem uprawnienie Komisji do nakładania grzywien na przedsiębiorstwa, które rozmyślnie lub przez zaniedbanie dopuściły się naruszenia postanowień art. 81 ust. 1 WE lub art. 82 WE, stanowi jeden z instrumentów przyznanych Komisji, aby umożliwić spełnienie nadanej jej przez prawo wspólnotowe misji nadzorczej. Misja ta obejmuje w sposób oczywisty zadanie ścigania i karania indywidualnych naruszeń, ale również obowiązek realizacji ogólnej polityki, mającej na celu stosowanie w dziedzinie konkurencji reguł ustalonych w traktacie, i doprowadzenia do tego, ażeby zachowania przedsiębiorstw były z nimi zgodne (ww. w pkt 49 wyrok w sprawach połączonych Musique diffusion française i in. przeciwko Komisji, pkt 105; wyrok Sądu z dnia 9 lipca 2003 r. w sprawie T-224/00 Archer Daniels Midland i Archer Daniels Midland Ingredients przeciwko Komisji, Rec. s. II-2597, pkt 105).

54 Wynika z tego, że Komisja jest uprawniona do określenia poziomu wysokości grzywien tak, aby wzmocnić ich działanie odstraszające, w przypadku gdy naruszenia określonego rodzaju, mimo że ich niezgodność z prawem była stwierdzona od początku kształtowania wspólnotowej polityki w dziedzinie konkurencji, są wciąż stosunkowo częste ze względu na korzyści, które zainteresowane przedsiębiorstwa mogą z nich czerpać (ww. w pkt 49 wyrok w sprawach połączonych Musique diffusion française i in. przeciwko Komisji, pkt 108; i ww. w pkt 53 wyrok w sprawie Archer Daniels Midland i Archer Daniels Midland Ingredients przeciwko Komisji, pkt 106).

55 Jak wynika z przytoczonego orzecznictwa, celem odstraszającego skutku, do którego osiągnięcia Komisja jest uprawniona przy ustalaniu wysokości grzywny, jest zapewnienie przestrzegania przez przedsiębiorstwa reguł konkurencji określonych w traktacie dla ich działań we Wspólnocie lub w EOG. Wynika z tego, że odstraszający charakter grzywny nałożonej ze względu na naruszenia wspólnotowych reguł konkurencji nie może być określany tylko w oparciu o szczególną sytuację ukaranego przedsiębiorstwa (ww. w pkt 53 wyrok w sprawie Archer Daniels Midland i Archer Daniels Midland Ingredients przeciwko Komisji, pkt 110).

56 W niniejszej sprawie, stanowiącej przykład klasycznego rodzaju naruszenia prawa konkurencji i zachowania, którego niezgodność z prawem była wielokrotnie potwierdzana przez Komisję od czasu pierwszych działań podejmowanych przez nią w tej dziedzinie, Komisja miała prawo uznać za niezbędne ustalenie kwoty grzywny w wymiarze wystarczająco odstraszającym, w granicach wyznaczonych przez rozporządzenie nr 17.

57 Wynika stąd, że należy oddalić zarzut oparty na nieproporcjonalnym lub dyskryminującym — w świetle praktyki decyzyjnej Komisji — traktowaniu skarżącej przy ustalaniu wyjściowej kwoty grzywny.

— W przedmiocie podziału członków kartelu na kategorie

58 Należy przypomnieć, że mając na uwadze dużą różnicę w wielkości zainteresowanych przedsiębiorstw i w celu uwzględnienia określonego znaczenia każdego z nich, a zatem rzeczywistego wpływu ich zachowania stanowiącego naruszenie na konkurencję, Komisja potraktowała w decyzji przedsiębiorstwa uczestniczące w naruszeniu w zróżnicowany sposób zgodnie z pkt 1A akapity czwarty i szósty wytycznych. Komisja podzieliła w tym celu zainteresowane przedsiębiorstwa na trzy kategorie, opierając się na obrocie osiągniętym w skali EOG przez każde z przedsiębiorstw w zakresie produktów, których dotyczy niniejsze postępowanie, wliczając wartość użytku własnego każdego przedsiębiorstwa. Otrzymano w ten sposób wielkość udziału w rynku, która odpowiada względnemu znaczeniu każdego przedsiębiorstwa w naruszeniu i jego rzeczywistej ekonomicznej możliwości wyrządzenia znacznej szkody konkurencji (motywy 289–291 decyzji).

59 Porównanie zostało oparte na danych dotyczących obrotu (wyrażonego w milionach EUR) osiągniętego w zakresie omawianych produktów w ostatnim roku naruszenia, mianowicie w 1998 r., zawartych w tabeli 1 zamieszczonej w motywie 37 decyzji, zatytułowanej „Oszacowanie obrotu (wliczając wartość odpowiadającą użytkowi własnemu) i udziałów w rynku EOG w 1998 r. w zakresie grupy produktów będących przedmiotem postępowania”:

Dostawcy	Obrót (wliczając wartość użytku własnego)	Udział w rynku EOG
Conradty	9	3%
Hoffmann	17	6%
[LCL]	84	29%
Morgan	68	23%
Schunk	52	18%
SGL	41	14%
Inni	20	7%
Łącznie	291	100%

60 W konsekwencji LCL i Morgan, które uznano za dwa największe podmioty gospodarcze posiadające udziały w rynku przekraczające 20%, zostały zaliczone do pierwszej kategorii. Schunk i SGL, które są średnimi podmiotami gospodarczymi z udziałami w rynku wynoszącymi między 10 a 20%, zakwalifikowano do drugiej kategorii. Hoffmann i Conradty, które uznano za małe podmioty gospodarcze ze względu na udziały w rynku nieprzekraczające 10%, zostały zaszeregowane do trzeciej kategorii (motywy 37 i 297 decyzji).

61 Na podstawie powyższych rozważań Komisja ustaliła kwotę wyjściową określoną w oparciu o wagę naruszenia na 35 mln EUR w wypadku LCL i Morgan, na 21 mln EUR w wypadku Schunk i SGL i na 6 mln EUR w wypadku Hoffmann i Conradty (motyw 298 decyzji).

62 Należy podkreślić okoliczność, że skarżąca nie podważa jako takiej metody polegającej na podziale członków kartelu na kategorie celem zastosowania zróżnicowanego traktowania na etapie ustalania kwot wyjściowych grzywien, zaś zasada, na której opiera się ta metoda, została ponadto potwierdzona orzecznictwem Sądu, choć sprowadza się ona do nieuwzględniania różnicy rozmiarów przedsiębiorstw należących do tej samej kategorii (wyroki Sądu: z dnia 19 marca 2003 r. w sprawie T-213/00 CMA CGM i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-913, pkt 385; z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawach połączonych T-236/01, T-239/01, od T-244/01 do T-246/01, T-251/01 i T-252/01 Tokai Carbon i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-1181, zwany dalej wyrokiem w sprawie Tokai I, pkt 217), a sama metoda pociąga za sobą zryczałtowanie kwoty wyjściowej ustalonej dla przedsiębiorstw należących do tej samej kategorii.

63 Skarżąca opiera się jednak na treści ww. w pkt 62 wyroku w sprawie Tokai I, by twierdzić, że jeżeli — tak jak wskazał Sąd w pkt 223 wspomnianego wyroku — podziału na kategorie należy dokonać w ten sposób, że wielkość przedziałów wynosi około 5% udziałów w rynku, ponieważ pozwala to na odzwierciedlenie proporcjonalności różnych udziałów w rynku bez błędu w ocenie, to podział, gdzie wielkość przedziałów wynosi 10%, który Komisja zastosowała w niniejszej sprawie, jest zbyt aproksymatywny i nie odzwierciedla relacji na rynku.

64 Skarżąca twierdzi, że podział przedsiębiorstw na sześć kategorii, gdzie wielkość przedziałów wynosi 5% udziałów w rynku, skutkowałby — przy uwzględnieniu średnich udziałów w rynku według kategorii lub na podstawie analizy progów — ustaleniem maksymalnej kwoty wyjściowej na 15,9 mln EUR lub na 14 mln EUR.

65 Choć bezsporne jest, że w sprawie Elektrody grafitowe Komisja podzieliła zainteresowane przedsiębiorstwa na trzy kategorie, gdzie wielkość przedziałów wyniosła 5% udziałów w rynku, to ani z pkt 223 wyroku w sprawie Tokai I (pkt 62 powyżej), ani z całości uzasadnienia Sądu w ogóle nie wynika, że taki sposób podziału członków kartelu na kategorie jest uważany za jedyną metodę, która pozwala na odzwierciedlenie proporcjonalności różnych udziałów w rynku bez błędu w ocenie w ramach postępowania prowadzonego przez Komisję w celu ukarania kartelu.

66 Skarżąca nie może na podstawie ww. w pkt 62 wyroku w sprawie Tokai I wysnuwać wniosku, że podział na kategorie przedsiębiorstw uczestniczących w kartelu będącym przedmiotem decyzji jest aproksymatywny lub dyskryminujący jedynie dlatego, że Komisja zastosowała w niniejszej sprawie, korzystając z przysługującego jej szerokiego zakresu swobodnego uznania, inną metodę podziału w ten sposób, że utworzyła trzy kategorie w oparciu o przedziały wynoszące 10% udziałów w rynku, zważywszy że liczba podmiotów gospodarczych będących przedmiotem decyzji w sprawie Elektrody grafitowe i podział ich udziałów w rynku były odmienne od tych w niniejszej sprawie.

67 Ponadto należy zaznaczyć, że rozumowanie skarżącej skutkowałoby w niniejszym przypadku powstaniem sześciu kategorii opartych na przedziałach wynoszących 5% udziałów w rynku (zaczynając od przedziału 0–5% i kończąc na przedziale 25–30%), przy czym każda z tych kategorii obejmowałaby tylko jedno przedsiębiorstwo, co jest sprzeczne z samą zasadą podziału przedsiębiorstw na kategorie.

68 Jednakże podział na kategorie, którego Komisja dokonała w niniejszej decyzji, powinien uwzględniać zasadę równego traktowania, zgodnie z którą zakazane jest traktowanie porównywalnych sytuacji w różny sposób oraz różnych sytuacji w ten sam sposób, chyba że takie traktowanie jest obiektywnie uzasadnione. Ponadto zgodnie z orzecznictwem kwota grzywien powinna co najmniej być proporcjonalna w stosunku do okoliczności branych pod uwagę w celu dokonania oceny wagi naruszenia (zob. ww. w pkt 62 wyrok w sprawie Tokai I, pkt 219 i przytoczone tam orzecznictwo).

69 Aby sprawdzić, czy podział członków kartelu na kategorie jest zgodny z zasadami równego traktowania oraz proporcjonalności, Sąd — w ramach kontroli legalności korzystania przez Komisję z przysługującego jej w tej dziedzinie swobodnego uznania — powinien jednak ograniczyć się do sprawdzenia, czy podział ten jest spójny i obiektywnie uzasadniony (zob. ww. w pkt 62 wyrok w sprawie CMA CGM i in. przeciwko Komisji, pkt 416; i ww. w pkt 62 wyrok w sprawie Tokai I, pkt 220 i 222).

70 Należy stwierdzić w tym względzie, że podział przedsiębiorstw na trzy kategorie: duże, średnie i małe podmioty gospodarcze, jest rozsądnym sposobem wzięcia pod uwagę ich względnego znaczenia na rynku w celu ustalenia kwoty wyjściowej, o ile nie prowadzi to do poważnego zniekształcenia obrazu danego rynku. Należy ponadto zaznaczyć, że udziały w rynku członków kartelu wynoszące: 3, 6, 14, 18, 23 i 29% rozkładają się względnie równomiernie w ramach skali od 0 do 30 i że metoda Komisji polegająca na ustaleniu progów kategorii na poziomie 10 i 20% nie może być a priori uznana za pozbawioną wewnętrznej spójności.

71 Jeśli chodzi o pierwszą kategorię, Komisja zaliczyła do niej przedsiębiorstwa LCL i Morgan i ustaliła kwotę wyjściową na 35 mln EUR. Wbrew twierdzeniom skarżącej, ten wybór Komisji nie może być uznany za arbitralny i nie przekracza zakresu swobodnego uznania, który przysługuje Komisji w tej dziedzinie.

72 Po pierwsze, należy podkreślić, że ustalenie kwoty wyjściowej na 35 mln EUR w motywie 298 decyzji jest wynikiem przeprowadzonej przez Komisję analizy zawartej w motywach 277–297 decyzji, w ramach której, z jednej strony, Komisja zakwalifikowała naruszenie jako takie, uwzględniając elementy obiektywne, a mianowicie sam charakter naruszenia, jego wpływ na rynek i zakres geograficzny tego rynku, a z drugiej strony uwzględniła elementy subiektywne, a mianowicie określone znaczenie każdego z przedsiębiorstw uczestniczących w kartelu, a w konsekwencji rzeczywisty wpływ ich bezprawnego zachowania na konkurencję. W ramach tej drugiej części swojej analizy Komisja miała w szczególności na celu zapewnienie odstraszającej wysokości grzywny w kontekście względnego znaczenia każdego przedsiębiorstwa w naruszeniu i jego rzeczywistej ekonomicznej możliwości wyrządzenia znacznej szkody konkurencji na rozpatrywanym rynku. Po dokonaniu oceny wagi naruszenia Komisja, mając na uwadze wszystkie elementy, o których mowa powyżej, w tym skutek odstraszający, ustaliła bezpośrednio kwotę wyjściową, w tym przypadku na 35 mln EUR dla LCL i Morgan.

73 Po drugie, należy zaznaczyć, że w odniesieniu w szczególności do naruszeń, które powinny być zakwalifikowane jako „bardzo poważne", wytyczne ograniczają się do wskazania, że przewidywane kwoty grzywien wynoszą „powyżej 20 mln EUR". Jedynymi górnymi granicami wskazanymi w wytycznych i znajdującymi zastosowanie do takich naruszeń są: ogólny pułap w wysokości 10% całkowitego obrotu, określony w art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 [zob. wstęp i pkt 5 lit. a) wytycznych] — którego naruszenie nie jest w niniejszym przypadku Komisji zarzucane — oraz górne granice dotyczące dodatkowej kwoty, która może być nałożona z uwagi na czas trwania naruszenia (zob. pkt 1B akapit pierwszy tiret drugie i trzecie wytycznych). W wypadku „bardzo poważnego" naruszenia treść wytycznych nie stoi na przeszkodzie zastosowaniu podwyższenia, którego wysokość wyrażona w wartościach bezwzględnych jest taka sama jak wysokość przyjęta w niniejszej sprawie przez Komisję.

74 Po trzecie, należy uznać, że wbrew twierdzeniom skarżącej ograniczenie oceny proporcjonalnego charakteru wyjściowej kwoty grzywny ustalonej przez Komisję do określenia stosunku pomiędzy rzeczoną kwotą a obrotem osiągniętym w zakresie omawianych produktów prowadziłoby do przypisania nadmiernego znaczenia wspomnianemu obrotowi. Elementami mogącymi uzasadniać wspomnianą kwotę, które Komisja uwzględniła w niniejszej sprawie, są: charakter naruszenia, jego rzeczywisty wpływ, zakres geograficzny rynku, którego dotyczy naruszenie, oraz

konieczność zapewnienia grzywnie odstraszającego skutku. W tym względzie Komisja słusznie uznała naruszenie za „bardzo poważne", ponieważ skarżąca brała udział w horyzontalnym porozumieniu, które polegało głównie na ustalaniu w sposób bezpośredni lub pośredni cen sprzedaży oraz innych warunków transakcji mających zastosowanie wobec klientów, na podziale rynków, w szczególności poprzez przydzielanie klientów, a także na prowadzeniu skoordynowanych działań w stosunku do konkurentów, którzy nie byli członkami kartelu, i które miało rzeczywisty wpływ na rozpatrywany rynek produktowy w EOG.

75 Po czwarte, należy podkreślić, że obrót właściwy osiągnięty przez LCL i Morgan wyniósł, odpowiednio, 84 mln i 68 mln EUR, a ich udziały w rynku, odpowiednio, 29% i 23%. Tak więc Komisja słusznie uznała, że należało zaliczyć oba te przedsiębiorstwa do tej samej kategorii, gdzie średni obrót wynosił 76 mln EUR, a średni udział w rynku około 26%.

76 Zważywszy, że skład pierwszej kategorii oraz odpowiadająca jej kwota wyjściowa mogą więc zostać uznane za spójne i obiektywnie uzasadnione, należy zbadać, czy druga kategoria, w skład której wchodzi skarżąca i Schunk, również została utworzona w spójny i obiektywnie uzasadniony sposób.

77 Skarżąca twierdzi, że jeżeli zgodnie z uzasadnieniem ww. w pkt 62 wyroku w sprawie Tokai I wzajemna relacja między różnymi udziałami w rynku powinna znajdować swe odbicie w kwotach wyjściowych ustalonych dla różnych kategorii, należy koniecznie porównać „największy udział w rynku w najwyższej kategorii z najmniejszym udziałem w rynku w najniższej kategorii". Stosunek między tymi dwoma udziałami w rynku powinien przynajmniej odpowiadać względnej różnicy między bezwzględnymi udziałami w rynku. Ponieważ stosunek między udziałami w rynku LCL i skarżącej wynosi 2,07, wyjściowa kwota grzywny nałożonej na skarżącą, a także na inne przedsiębiorstwo z drugiej kategorii powinna zatem odzwierciedlać ten stosunek i powinna zostać ustalona na, co najwyżej, 16,9 mln EUR.

78 Należy jeszcze raz zwrócić uwagę na różnice między stanem faktycznym, w którym wydano ww. w pkt 62 wyrok w sprawie Tokai I, a niniejszą sprawą, dotyczące liczby zainteresowanych podmiotów gospodarczych, rozkładu udziałów w rynku oraz faktu, iż w sprawie Elektrody grafitowe Komisja postanowiła zastosować szczególną metodę arytmetyczną polegającą na uwzględnieniu przedziałów wynoszących około 5% udziałów w rynku, gdzie każdy przedział odpowiadał kwocie około 8 mln EUR. W ww. w pkt 62 wyroku w sprawie Tokai I (pkt 232) Sąd zbadał spójność tej metody różnicowania, wskazując, że z chwilą gdy Komisja rozmyślnie decyduje się stosować taką metodę arytmetyczną, jest ona zobowiązana do przestrzegania reguł nierozerwalnie związanych z tą metodą w stosunku do wszystkich członków tego samego kartelu, chyba że wyraźnie przedstawi powody odmiennego postępowania.

79 W każdym wypadku z treści ww. w pkt 62 wyroku w sprawie Tokai I nie wynika, by relacja między kwotami wyjściowymi grzywien ustalonymi w ramach podziału członków kartelu na kategorie powinna zostać określona w oparciu o relację istniejącą między udziałem w rynku „największego" przedsiębiorstwa zaliczonego do najwyższej kategorii a udziałem w rynku „najmniejszego" przedsiębiorstwa zaliczonego do najniższej kategorii.

80 Analiza skarżącej polegająca na wydzieleniu jej udziału w rynku i na porównaniu go wyłącznie z udziałem w rynku LCL w celu określenia relacji między kwotami wyjściowymi nałożonymi na skarżącą i na LCL, która następnie miałaby zostać zastosowana do dwóch przedsiębiorstw zaliczonych do drugiej kategorii, sprowadza się w rzeczywistości do zaprzeczenia zasady podziału na kategorie i ryczałtowego ustalenia kwot wyjściowych wynikającego z tej zasady, które zostały przyjęte w orzecznictwie.

81 Natomiast uwzględnienie uśrednionych danych dotyczących przedsiębiorstw należących do tej samej kategorii wskazuje, że podział na kategorie dokonany w decyzji jest spójny i obiektywnie uzasadniony.

82 Średni obrót i średni udział w rynku LCL i Morgan (pierwsza kategoria) wyniosły 76 mln EUR i 26%, podczas gdy w wypadku Schunk i skarżącej (druga kategoria) średni obrót i średni udział w rynku wyniosły 46,5 mln EUR i 16%. Stosunek między dwiema średnimi wartościami wynosi zatem 1,634 (jeśli chodzi o obrót) i 1,625 (jeśli chodzi o udział w rynku).

83 Te proporcje są bardzo zbliżone do stosunku między kwotą wyjściową ustaloną dla pierwszej kategorii (35 mln EUR) i kwotą wyjściową przyjętą dla drugiej kategorii (21 mln EUR), który wynosi 1,66. W konsekwencji wspomniany stosunek nie jest niekorzystny dla skarżącej, ale wprost przeciwnie jest dla niej korzystny, ponieważ stosunek między dwiema średnimi wartościami wynosi 1,634 (jeśli chodzi o obrót) i 1,625 (jeśli chodzi o udział w rynku).

84 Co się tyczy trzeciej kategorii, w skład której wchodzą Hoffmann i Conradty, średni obrót i średni udział w rynku tych przedsiębiorstw wyniosły 13 mln EUR i 4,5%. Mając na uwadze dane dotyczące LCL i Morgan (pierwsza kategoria), stosunek między dwiema średnimi wartościami wynosi 5,846 (jeśli chodzi o obrót) i 5,777 (jeśli chodzi o udział w rynku). Tu także proporcje te są bardzo zbliżone do stosunku między kwotą wyjściową ustaloną dla pierwszej kategorii (35 mln EUR) i kwotą wyjściową określoną dla trzeciej kategorii (6 mln EUR), który wynosi 5,83.

85 Co się tyczy porównania przedsiębiorstw zaszeregowanych do drugiej i trzeciej kategorii, stosunek między dwiema średnimi wartościami wynosi 3,576 (jeśli chodzi o obrót) i 3,555 (jeśli chodzi o udział w rynku), co odpowiada prawie stosunkowi między kwotą wyjściową ustaloną dla drugiej kategorii (21 mln EUR) i kwotą wyjściową określoną dla trzeciej kategorii (6 mln EUR), który wynosi 3,5.

86 Należy zaznaczyć, że skarżąca twierdzi w replice, iż ocena oparta na średniej również skutkuje dyskryminującym i nieproporcjonalnym traktowaniem, i podnosi w tym względzie, że Komisja ustaliła kwoty wyjściowe dla LCL i Hoffmann wynoszące,

odpowiednio, 1,207 mln EUR i 1 mln EUR na jeden punkt procentowy udziału w rynku (35 : 29 = 1,207 i 6 : 6 = 1), co w przełożeniu na sytuację skarżącej powinno prowadzić do ustalenia kwoty wyjściowej na 16,9 mln EUR lub na 14 mln EUR.

87 Wystarczy stwierdzić, że skarżąca, występując z takim twierdzeniem, powtarza jedynie przy użyciu innych sformułowań argumentację omówioną w pkt 77 powyżej, która opiera się na wymogu ścisłego przestrzegania proporcjonalności w stosunkach między poszczególnymi przedsiębiorstwami.

88 Jak zostało wskazane, argumentacja ta sprowadza się do zaprzeczenia przyjętej w orzecznictwie zasady podziału przedsiębiorstw na kategorie, którą Komisja zastosowała w niniejszej decyzji, a Sąd nie może jej uwzględnić, chyba że zostanie wykazane, iż zaliczenie skarżącej do drugiej kategorii jest sprzeczne z zasadami proporcjonalności i równego traktowania.

89 W ramach swej argumentacji skarżąca podnosi właśnie, że fakt zaliczenia jej do tej samej kategorii co Schunk prowadzi do nierównego traktowania na jej szkodę, jako że Schunk dysponuje udziałem w rynku w wysokości 18%, odpowiadającym obrotowi, który jest wyższy od obrotu skarżącej o około 12 mln EUR.

90 Należy przypomnieć, że Schunk i skarżąca zostały zaliczone do tej samej kategorii z uwagi na udziały w rynku wynoszące 18% i 14%, odpowiadające obrotowi osiągniętemu na danym rynku w wysokości 52 mln i 41 mln EUR, co plasowało je wyraźnie w przedziale przedsiębiorstw, których udziały w rynku zawierają się między 10 a 20%.

91 Należy podkreślić, że różnica w wielkości między Schunk i skarżącą, które należą do tej samej kategorii, jest mniejsza niż różnica w wielkości między skarżącą i Hoffmann, które zostały zaszeregowane do dwóch różnych kategorii. Udział skarżącej w rynku (14%) był bliższy udziałowi Schunk w rynku (18%) niż udziałowi w rynku, którym dysponował największy podmiot gospodarczy zaliczony do trzeciej kategorii (Hoffmann, 6%); odpowiednio 4 i 8 punktów procentowych dzieliło zatem skarżącą od Schunk i Hoffmann. Niewielka różnica między Schunk i skarżącą (4 punkty procentowe), biorąc pod uwagę nieszczególnie duży udział Schunk w rynku, pozwoliła więc Komisji — przy zachowaniu spójności i obiektywności, a zatem bez naruszania zasad równego traktowania i proporcjonalności — na potraktowanie skarżącej tak jak Schunk, ale inaczej niż Hoffmann i Conradty, jako średniego podmiotu gospodarczego, a w konsekwencji na ustalenie dla niej takiej samej kwoty wyjściowej jak dla Schunk, która była wyższa od kwoty wyjściowej grzywny nałożonej na Hoffmann i Conradty, które zajmowały marginalną pozycję na rozpatrywanym rynku (6 i 3%).

92 Należy również przypomnieć, że nawet jeśli wskutek podziału na kategorie do niektórych przedsiębiorstw stosuje się identyczną kwotę wyjściową pomimo ich różnej wielkości, należy uznać, że wspomniane zróżnicowane traktowanie jest obiektywnie uzasadnione tym, że przy określaniu wagi naruszenia ważniejszy jest charakter naruszenia aniżeli wielkość przedsiębiorstw (zob. ww. w pkt 62 wyrok w sprawie CMA CGM i in. przeciwko Komisji, pkt 411 i przytoczone tam orzecznictwo).

93 Skarżąca twierdzi wreszcie, że przeprowadzony przez Komisję podział na kategorie jest błędny, ponieważ Komisja powinna była zsumować udziały w rynku należące do Schunk i Hoffmann, zważywszy że przedsiębiorstwa należy oceniać tak, jak prezentują się one w momencie wydania decyzji nakładającej grzywnę. W tej sytuacji skarżąca powinna zostać zaliczona do trzeciej kategorii, gdzie udział w rynku nie przekracza 20%, natomiast kategorie pierwsza i druga powinny obejmować, odpowiednio, LCL, której udział w rynku przekracza 25%, oraz Schunk i Hoffmann, których łączny udział w rynku wynosi między 20 a 25%, a w niniejszej sprawie 24%. Dlatego też zgodnie z praktyką decyzyjną Komisji kwota wyjściowa grzywny nałożonej na skarżącą powinna być o od 17,5 mln do 13 mln EUR niższa od kwoty wyjściowej, którą ustalono w niniejszej sprawie.

94 Należy przypomnieć, że Komisja uwzględniła szczególną odpowiedzialność Hoffmann z uwagi na fakt, iż w okresie od września 1994 r. do października 1999 r. przedsiębiorstwo to samodzielnie uczestniczyło w naruszeniu, a Schunk objęła kontrolę nad Hoffmann dopiero w dniu 28 października 1999 r.

95 W świetle tej oceny, której skarżąca nie kwestionuje bezpośrednio, Komisja podzieliła zainteresowane przedsiębiorstwa, włączając w to Hoffmann, na trzy kategorie, opierając się na obrocie osiągniętym w skali EOG przez każde z przedsiębiorstw w zakresie produktów, których dotyczy niniejsze postępowanie, wliczając wartość użytku własnego każdego przedsiębiorstwa. Otrzymano w ten sposób wielkość udziału w rynku, która odpowiada względnemu znaczeniu każdego przedsiębiorstwa w naruszeniu i jego rzeczywistej ekonomicznej możliwości wyrządzenia znacznej szkody konkurencji.

96 Porównanie zostało oparte na danych dotyczących obrotu osiągniętego w zakresie omawianych produktów w ostatnim roku naruszenia, mianowicie w 1998 r., co skarżąca kwestionuje, twierdząc w imię poszanowania zasady równego traktowania, że Komisja powinna była dokonać oceny sytuacji przedsiębiorstw według stanu na dzień, w którym grzywna została nałożona, a w konsekwencji zsumować udziały w rynku należące do Schunk i Hoffmann.

97 Poza tym, że owa argumentacja sprowadza się do zakwestionowania odpowiedzialności indywidualnej Hoffmann, którą Komisja przyjęła w decyzji, należy ją oddalić jako całkowicie bezpodstawną.

98 Należy zaznaczyć, że zarzut skarżącej dotyczy etapu obliczania kwoty grzywny na podstawie wagi naruszenia, podczas którego Komisja dostosowuje możliwą kwotę grzywny przekraczającą 20 mln EUR, określoną w związku z uznaniem naruszenia za

„bardzo poważne", uwzględniając określone znaczenie każdego z przedsiębiorstw uczestniczących w kartelu, a w konsekwencji rzeczywisty wpływ ich zachowania stanowiącego naruszenie na konkurencję.

99 Jeśli chodzi o ustalenie rozmiaru naruszenia na rynku i części odpowiedzialności spoczywającej na każdym uczestniku kartelu, orzeczono już, że część obrotu pochodząca z towarów, których dotyczy naruszenie, może być dokładną wskazówką co do rozmiaru naruszenia na danym rynku (zob. w szczególności ww. w pkt 49 wyrok w sprawach połączonych Musique diffusion française i in. przeciwko Komisji, pkt 121; wyrok Sądu z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-347/94 Mayr-Melnhof przeciwko Komisji, Rec. s. II-1751, pkt 369). W szczególności, jak podkreślił Sąd, obrót osiągany ze sprzedaży towarów będących przedmiotem ograniczającej praktyki stanowi okoliczność obiektywną, która pozwala na dokładne określenie szkodliwości tej praktyki dla normalnej konkurencji (wyrok Sądu z dnia 11 marca 1999 r. w sprawie T-151/94 British Steel przeciwko Komisji, Rec. s. II-629, pkt 643).

100 Tak więc Komisja słusznie uwzględniła przy tej okazji obrót osiągnięty ze sprzedaży omawianych produktów i udział w rynku EOG każdego z przedsiębiorstw obecnych na danym rynku w 1998 r., czyli w ostatnim pełnym roku kalendarzowym naruszenia, a nie położenie wspomnianych przedsiębiorstw w dniu wydania decyzji, to znaczy cztery lata po zakończeniu naruszenia.

101 Z powyższych rozważań wynika, że należy oddalić wszystkie zarzuty dotyczące podziału członków kartelu na kategorie, którego Komisja dokonała w decyzji.

W przedmiocie czasu trwania naruszenia

102 Zgodnie z art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 czas trwania naruszenia stanowi jeden z elementów, które należy uwzględnić przy określaniu wysokości grzywny, jaką nakłada się na przedsiębiorstwa winne naruszenia reguł konkurencji.

103 Jeśli chodzi o czynnik dotyczący czasu trwania naruszenia, wytyczne wyróżniają: naruszenia krótkotrwałe (trwające co do zasady krócej niż rok), w wypadku których kwota wyjściowa ustalona z tytułu wagi naruszenia nie powinna być podwyższana; naruszenia o średnim czasie trwania (trwające co do zasady od roku do pięciu lat), za które ta kwota może być podwyższona o 50%; i naruszenia długotrwałe (trwające co do zasady ponad pięć lat), za które ta kwota może być podwyższona o 10% za każdy rok (pkt 1B akapit pierwszy tiret od pierwszego do trzeciego).

104 Bezsporne jest, że skarżąca brała udział w kartelu w okresie od października 1988 r. do grudnia 1999 r., to znaczy w naruszeniu trwającym jedenaście lat i dwa miesiące, które jest długotrwałym naruszeniem, i że w związku z tym kwota wyjściowa nałożonej na nią grzywny została podwyższona o 110% z tytułu czasu trwania naruszenia.

105 Skarżąca twierdzi, że wspomniane podwyższenie o 110% jest nieproporcjonalne i sprzeczne zarówno z metodą obliczania grzywien przewidzianą w wytycznych, jak i z wcześniejszą praktyką decyzyjną Komisji.

106 Po pierwsze, jeśli chodzi o zarzucane Komisji naruszenie wytycznych, skarżąca twierdzi jednocześnie, sama sobie przecząc, że kwestionowane podwyższenie sprowadza się do pozbawienia sensu uprzedniego etapu oceny wagi naruszenia i do uwzględnienia po raz drugi tej samej wagi naruszenia, jako że kartele cenowe, które Komisja uznaje za „bardzo poważne" naruszenie, są ze względu na swój charakter długotrwałymi naruszeniami.

107 Pierwsze twierdzenie skarżącej jest zwykłą tezą pozbawioną wszelkiego znaczenia. Wystarczy zauważyć, że po dokonaniu oceny wagi naruszenia Komisja ustaliła kwotę wyjściową w stosunku do skarżącej, którą w omawianym wypadku wyniosła 21 mln EUR. Po zakończeniu tego pierwszego etapu Komisja uwzględniła czas trwania naruszenia i mając na uwadze długi czas trwania naruszenia, podwyższyła określoną wcześniej kwotę wyjściową. Sam fakt, iż kwota dodatkowa grzywny stanowi podwyższenie o ponad 100% kwoty wyjściowej, nie oznacza wcale, że ustalenie kwoty wyjściowej na podstawie wagi naruszenia jest pozbawione sensu.

108 Drugie twierdzenie również nie jest zasadne, ponieważ opiera się na błędnym założeniu, że istnieje konieczna korelacja między charakterem niektórych naruszeń a czasem ich trwania i wprowadza ono zamieszanie w zakresie kryteriów dotyczących wagi i czasu trwania naruszenia przewidzianych w art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17.

109 Zakładając nawet, że kartele cenowe są z racji swojej natury tworzone z myślą, że będą działać przez dłuższy czas, nie można zakazać Komisji uwzględnienia faktycznego czasu ich trwania w każdym z przypadków odrębnie. Pomimo zamierzonej długotrwałości, niektóre kartele są wykrywane przez Komisję lub ujawniane przez uczestników po krótkim okresie faktycznego funkcjonowania. Ich szkodliwe skutki są bezwzględnie mniejsze niż w wypadku, gdyby faktycznie wprowadzano je w życie przez dłuższy czas. W konsekwencji należy zawsze dokonać rozróżnienia na podstawie art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 między faktycznym czasem trwania naruszeń a ich wagą, która wynika z ich charakteru (ww. w pkt 62 wyrok w sprawie Tokai I, pkt 259, i ww. w pkt 52 wyrok w sprawie Tokai II, pkt 275).

110 Komisja była zatem uprawniona do zakomunikowania w pkt 1B akapit trzeci wytycznych, że w porównaniu z wcześniejszą praktyką podwyższenie w wypadku długotrwałych naruszeń będzie w przyszłości znacznie bardziej surowe celem rzeczywistego karania ograniczeń, „które mają szkodliwy wpływ na konsumentów w długim okresie […]" (ww. w pkt 62 wyrok w sprawie Tokai I, pkt 260).

111 Ponadto pkt 1B akapit pierwszy tiret trzecie wytycznych nie przewiduje w wypadku długotrwałych naruszeń automatycznego podwyższenia o 10% rocznie, ale pozostawia w tym względzie Komisji zakres swobodnego uznania. Z motywów 299 i 300 decyzji jasno wynika, że Komisja skorzystała z przysługującego jej swobodnego uznania, decydując o podwyższeniu wyjściowych kwot grzywien o 10% za każdy pełny rok naruszenia i dodatkowo o 5% za każdy dodatkowy okres od sześciu miesięcy do jednego roku, i uczyniła to, mając na uwadze długość okresu naruszenia, która wyraźnie przekroczyła okres pięciu lat, czyli granicę, do której naruszenia kwalifikuje się jako tak zwane naruszenia „o średnim czasie trwania".

112 Fakt, iż Komisja zastosowała zasadę podwyższenia o 10% rocznie w stosunku do wszystkich przedsiębiorstw uczestniczących w naruszeniu, które Komisja słusznie zakwalifikowała jako długotrwałe, nie jest pod żadnym względem sprzeczny z wytycznymi, a argumentacja skarżącej dotycząca naruszenia „zasady malejącego podwyższenia kar" w wypadku długotrwałych naruszeń, której obowiązywanie na gruncie prawa wspólnotowego nie zostało wykazane, pomija ciągły charakter naruszenia, którego skarżąca nie kwestionuje, a który Komisja stwierdziła, wykazawszy jednolity charakter tego naruszenia.

113 Dlatego też nic nie stoi na przeszkodzie, by Komisja, stosując reguły, które sama sobie narzuciła w wytycznych, podwyższyła wyjściową kwotę grzywny nałożonej na skarżącą o 110% ze względu na czas trwania naruszenia, który wyniósł jedenaście lat i dwa miesiące. Ponadto, mając na uwadze długi czas trwania naruszenia, omawiane podwyższenie o 110% nie może zostać uznane za ewidentnie nieproporcjonalne.

114 Po drugie, jeśli chodzi o zarzucane Komisji naruszenie jej praktyki decyzyjnej, należy przypomnieć, że praktyka ta nie stanowi ram prawnych dla grzywien w dziedzinie konkurencji, ponieważ ramy te wyznacza wyłącznie rozporządzenie nr 17 (ww. w pkt 43 wyrok w sprawie LR AF 1998 przeciwko Komisji, pkt 234), i że decyzje dotyczące innych spraw mają jedynie charakter informacyjny, jeżeli chodzi o ewentualne istnienie dyskryminacji, zważywszy że jest mało prawdopodobne, iż okoliczności charakteryzujące te sprawy, takie jak rynki, produkty, zainteresowane przedsiębiorstwa i brane pod uwagę okresy, są identyczne (ww. w pkt 43 wyroki: w sprawie JCB Service przeciwko Komisji, pkt 201 i 205, i w sprawie Britannia Alloys & Chemicals przeciwko Komisji, pkt 60).

115 Skarżąca nawiązuje w tym względzie do trzech decyzji Komisji, w których Komisja podwyższyła wyjściową kwotę grzywny, uwzględniając czas trwania naruszenia dopiero od drugiego roku naruszenia, a postąpiła tak, ponieważ wytyczne przewidują możliwość podwyższenia grzywny jedynie w odniesieniu do okresów przekraczających czas trwania naruszenia uważanego za naruszenie „o średnim czasie trwania".

116 Należy jednak zauważyć, że sprawy przywołane przez skarżącą nie dają się porównać z niniejszą sprawą.

117 Otóż w decyzji w sprawie Rury preizolowane oraz w decyzji 2001/135/WE z dnia 5 lipca 2000 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 81 [WE] (sprawa COMP.F.1. 36.516 — Nathan-Bricolux) (Dz.U. 2001, L 54, s. 1) Komisja uwzględniła fakt, iż — odmiennie niż w niniejszej sprawie — omawiane ograniczenia nie były systematycznie wprowadzane w życie w spornym okresie.

118 W decyzji 2001/418/WE z dnia 7 czerwca 2000 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 81 [WE] i art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/36.545/F3 — Aminokwasy) (Dz.U. 2001, L 152, s. 24) Komisja ukarała kilka przedsiębiorstw ze względu na ich udział w kartelu na rynku lizyny. Komisja posłużyła się zasadą podwyższenia o 10% za rok udziału w naruszeniu, ale nie zastosowała jej w jednolity sposób i nie przedstawiła wyjaśnień w tym zakresie. W wyroku z dnia 9 lipca 2003 r. w sprawie T-220/00 Cheil Jedang przeciwko Komisji (Rec. s. II-2473, pkt 130–139) Sąd skorygował sytuację, obniżając wysokość podwyższenia zastosowanego z tytułu czasu trwania naruszenia na korzyść przedsiębiorstwa, w stosunku do którego zastosowano zasadę podwyższenia o 10% rocznie.

119 W każdym wypadku należy pamiętać, że poszanowanie zasady równego traktowania musi iść w parze z poszanowaniem zasady legalności, zgodnie z którą nikt nie może powoływać się na swoją korzyść na niezgodne z prawem działanie, którego dopuszczono się na rzecz innej osoby (zob. wyrok Trybunału z dnia 4 lipca 1985 r. w sprawie 134/84 Williams przeciwko Trybunałowi Obrachunkowemu, Rec. s. 2225, pkt 14; ww. w pkt 49 wyrok z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie SCA Holding przeciwko Komisji, pkt 160; i ww. w pkt 43 wyrok w sprawie LR AF 1998 przeciwko Komisji, pkt 367).

120 Wbrew twierdzeniom skarżącej z treści pkt 1B wytycznych nie wynika, że nie powinno się uwzględniać pierwszego roku naruszenia. W istocie wytyczne stanowią jedynie w tym względzie, że w wypadku krótkotrwałych naruszeń trwających co do zasady krócej niż rok nie stosuje się żadnego podwyższenia. Podwyższenie stosuje się natomiast w wypadku naruszeń trwających dłużej niż rok. Wysokość podwyższenia może wynieść „rocznie" 10% kwoty wyjściowej, jeśli — tak jak w niniejszej sprawie — naruszenie trwało ponad pięć lat (ww. w pkt 118 wyrok w sprawie Cheil Jedang przeciwko Komisji, pkt 133).

121 Z powyższego wynika, że należy oddalić zarzut oparty na nieproporcjonalnym lub dyskryminującym — w świetle praktyki decyzyjnej Komisji — traktowaniu skarżącej przy ustalaniu wysokości podwyższenia wyjściowej kwoty grzywny z tytułu czasu trwania naruszenia.

W przedmiocie górnej granicy grzywny przewidzianej w art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17

W przedmiocie niezastosowania w stosunku do skarżącej pułapu 10% wartości obrotu osiągniętego w skali światowej

122 Artykuł 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 stanowi, że grzywny nakładane przez Komisję na przedsiębiorstwa, które naruszyły art. 81 WE lub art. 82 WE, mogą zostać podwyższone do „dziesięciu procent wartości osiągniętego w poprzednim roku gospodarczym obrotu każdego z przedsiębiorstw uczestniczących w naruszeniu".

123 Po pierwsze, skarżąca twierdzi, że Komisja naruszyła art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17, ponieważ powinna ona była — w niniejszej sprawie, zgodnie z tym przepisem — obniżyć z urzędu podstawową kwotę grzywny, uwzględniając czy to kwotę podstawową, czy to kwotę ostateczną grzywien, które zostały już na nią nałożone w sprawie Elektrody grafitowe i w sprawie Grafity specjalne, a których łączną kwota, włączając wysokość grzywny nałożonej na mocy niniejszej decyzji, przekracza wyraźnie 10% wartości obrotu osiągniętego przez skarżącą w skali światowej. Rozwiązanie to jest podyktowane istnieniem pułapu 10% określonego w art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17, którego celem jest ochrona przedsiębiorstwa przed nadmierną grzywną mogącą zagrozić jego bytowi gospodarczemu.

124 Należy zaznaczyć, że chociaż Komisja dysponuje — pod kontrolą Sądu — swobodą oceny w zakresie udzielania obniżek grzywien na podstawie komunikatu w sprawie współpracy ze względu na okoliczności każdej sprawy, to jest ona zobowiązana przestrzegać pułapu 10%. Komisja nie ma uprawnień dyskrecjonalnych jeśli chodzi o stosowanie pułapu 10%, który uzależniony jest jedynie od wielkości obrotu, o którym mowa w art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17. Jak zwraca uwagę rzecznik generalny

A. Tizzano w opinii do wyroku Trybunału z dnia 28 czerwca 2005 r. w sprawach połączonych C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-5425, I-5439, pkt 125, „z samej definicji pułap oznacza bezwzględny limit, który stosuje się automatycznie, w przypadku gdy zostaje osiągnięty określony próg, i to niezależnie od wszelkich innych kryteriów oceny".

125 W niniejszej sprawie podstawowa kwota grzywny, którą Komisja określiła na podstawie wagi i czasu trwania naruszenia, została ustalona względem skarżącej na 44,1 mln EUR i nie uległa zmianie po zbadaniu przez Komisję ewentualnych okoliczności obciążających lub łagodzących, z tego względu że Komisja nie uwzględniła żadnej takiej okoliczności na niekorzyść lub na korzyść skarżącej. Tymczasem kwota 44,1 mln EUR jest wyraźnie niższa od granicy 10% wartości całkowitego obrotu wspomnianego przedsiębiorstwa, który wyniósł w 2002 r. 1112 mln EUR. W związku z tym nie można było przyznać skarżącej żadnej obniżki w zakresie podstawowej kwoty grzywny, a Komisja zastosowała w prawidłowy sposób art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17.

126 Argumentacja skarżącej, którą przytoczono w pkt 123 powyżej, jest niezgodna ze zrozumiałym brzmieniem art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17, z którego wynika, że pułap 10% stosuje się oddzielnie do każdego naruszenia karanego przez Komisję (ww. w pkt 52 wyrok w sprawie Tokai II, pkt 377). Należy przypomnieć w tym względzie, że art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 stanowi, iż przy ustalaniu kwoty grzywny w granicach określonych w tym przepisie należy uwzględnić wagę i czas trwania „naruszenia".

127 Interpretując wyraźne odniesienie do obrotu przedsiębiorstwa, sąd wspólnotowy wskazał, że celem przewidzianej górnej granicy 10% jest uniknięcie nakładania grzywien nieproporcjonalnych w stosunku do wielkości przedsiębiorstwa i skoro jedynie całkowity obrót może rzeczywiście stanowić przybliżoną wskazówkę w tym względzie, należy rozumieć, że ta procentowo wyrażona wielkość odnosi się do całkowitego obrotu (ww. w pkt 49 wyrok w sprawach połączonych Musique diffusion

française i in. przeciwko Komisji, pkt 119). Przedstawiona w ten sposób definicja celu pułapu 10% jest jednak nierozerwalnie związana z treścią i zakresem art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 omówionymi w pkt 126, a ten cel nie może uzasadniać wykładni tego przepisu, która jest sprzeczna z jego brzmieniem, tak jak wykładnia przedstawiona przez skarżącą.

128 Na poparcie swojego zarzutu skarżąca nawiązuje też do decyzji Komisji 2003/2/WE z dnia 21 listopada 2001 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 81 [WE] i art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/E-1/37.512 — Witaminy) (Dz.U. 2003, L 6, s. 1), w której Komisja uznała, że każde z dwóch przedsiębiorstw dopuściło się ośmiu naruszeń art. 81 WE, w związku z czym nałożyła na nie osiem grzywien. Należy stwierdzić w tym względzie, że wysokość żadnej z tych ośmiu grzywien nie przekroczyła pułapu 10% i że uwaga skarżącej, iż suma grzywien nałożonych na każde przedsiębiorstwo nie przekraczała 10% całkowitego obrotu tego przedsiębiorstwa, nie pozwala wykazać, że Komisja naruszyła w niniejszej sprawie art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17.

129 Po drugie, skarżąca twierdzi, że Komisja dopuściła się w istocie nadużycia władzy. Zdaniem skarżącej Komisja próbowała obejść górną granicę 10%, karząc oddzielnie w trzech różnych decyzjach zachowanie sprzeczne z prawem konkurencji obejmujące ten sam okres.

130 Gdy podczas rozprawy zapytano skarżącą o dokładny zakres tego twierdzenia, skarżąca oświadczyła, że nie miała zamiaru twierdzić, iż kartele wskazane w sprawie Elektrody grafitowe i w sprawie Grafity specjalne oraz kartel, w przedmiocie którego wydano niniejszą decyzję, stanowiły w rzeczywistości jedno i to samo naruszenie.

131 Na tym etapie należy podkreślić, że Komisja mogła nałożyć na skarżącą cztery odrębne grzywny, z których każda mieściła się w granicach określonych w art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17, pod warunkiem że skarżąca dopuściła się czterech odrębnych naruszeń art. 81 ust. 1 WE, pamiętając, że w sprawie Grafity specjalne Komisja wszczęła tylko jedno postępowanie, które zakończyło się wydaniem jednej decyzji, w której Komisja stwierdziła istnienie dwóch odrębnych naruszeń, z których jedno dotyczyło rynku grafitów specjalnych izostatycznych, a drugie rynku grafitów specjalnych prasowanych, i na mocy której Komisja nałożyła na skarżącą dwie odrębne grzywny.

132 W tych okolicznościach argumentacja skarżącej dotycząca zarzucanego „niezgodnego z prawem obejścia" pułapu przewidzianego w art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 jest pozbawiona wszelkiego znaczenia. Jak słusznie wskazuje Komisja, przy stosowaniu tego pułapu jest w istocie obojętne, czy różne naruszenia reguł konkurencji są karane w ramach jednego postępowania, czy też w ramach odrębnych postępowań prowadzonych w różnym czasie, ponieważ górna granica 10% stosuje się do każdego naruszenia art. 81 WE.

133 Ogólne rozważania skarżącej dotyczące okoliczności, że postawa, jaką Komisja zaprezentowała w niniejszej sprawie, podziałała demoralizująco na przedsiębiorstwo, które znalazło się w sytuacji uniemożliwiającej uzdrowienie jego finansów i było przedmiotem ciągłego publicznego potępienia, które stało się źródłem dodatkowej szkody polegającej na naruszeniu dobrego imienia, są również pozbawione wszelkiego znaczenia w świetle wymogów dowodowych w zakresie wykazania naruszenia art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 lub nadużycia władzy popełnionego podobno przez Komisję.

134 Należy wreszcie zaznaczyć, że Komisja obniżyła o 33% kwotę grzywny nałożonej na skarżącą, mając na uwadze jej poważne trudności finansowe oraz fakt, iż skarżąca została niedawno skazana w sprawie Elektrody grafitowe i w sprawie Grafity specjalne na wysokie grzywny z tytułu jej udziału w działaniach kartelowych, które były jednocześnie prowadzone.

W przedmiocie rzekomo dyskryminującego zastosowania pułapu 10% na korzyść Hoffmann

135 Należy zaznaczyć, że skarżąca nie twierdzi, iż znalazła się w sytuacji podobnej do tej, w jakiej znajdowała się Hoffmann, ale utrzymuje, że Komisja nieprawidłowo zastosowała na korzyść Hoffmann pułap 10%, uwzględniając błędnie określony obrót całkowity. Skarżąca wyjaśnia, że Schunk nabyła Hoffmann w dniu 28 października 1999 r. i że suma kwot podstawowych, które ustalono względem tych dwóch przedsiębiorstw (53,1 mln EUR), wyniosła mniej niż 10% ich łącznego obrotu w 2002 r. (624,4 mln EUR), a taka sytuacja wyklucza wszelkie obniżenie kwoty grzywny przy zastosowaniu pułapu 10%.

136 W zakresie, w jakim skarżąca powołuje się na niezgodną z prawem obniżkę kwoty grzywny udzieloną Hoffmann i zakładając nawet, że Komisja niesłusznie obniżyła grzywnę względem tego przedsiębiorstwa, stosując nieprawidłowo pułap 10%, należy przypomnieć, że poszanowanie zasady równego traktowania, na którą powołuje się skarżąca, musi iść w parze z poszanowaniem zasady legalności, zgodnie z którą nikt nie może powoływać się na swoją korzyść na niezgodne z prawem działanie, którego dopuszczono się na rzecz innej osoby (ww. w pkt 119 wyrok w sprawie Williams przeciwko Trybunałowi Obrachunkowemu, pkt 14; ww. w pkt 49 wyrok z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie SCA Holding przeciwko Komisji, pkt 160; ww. w pkt 43 wyrok w sprawie LR AF 1998 przeciwko Komisji, pkt 367).

137 Należy ponadto przypomnieć, że w celu stosowania pułapu 10% Komisja musi brać pod uwagę obrót danego przedsiębiorstwa, to jest przedsiębiorstwa, któremu przypisane zostało naruszenie, które z tej racji zostało uznane za odpowiedzialne i któremu doręczono decyzję w sprawie nałożenia grzywny (wyrok Sądu z dnia 4 lipca 2006 r. w sprawie T-304/02 Hoek Loos przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1887, pkt 116).

138 W niniejszej sprawie bezsporne jest, że Komisja uznała, iż Hoffmann naruszyła art. 81 WE, uczestnicząc w kartelu samodzielnie i na własną odpowiedzialność w okresie od września 1994 r. do października 1999 r., to znaczy przed nabyciem tego przedsiębiorstwa przez Schunk. Ponadto Hoffmann zachowała po tym nabyciu osobowość prawną, jak również zakres działalności gospodarczej i wystarczające aktywa, nawet jeśli jest ona obecnie kierowana przez Schunk (motyw 256 decyzji). Dlatego też Komisja słusznie stwierdziła, że sama Hoffmann powinna zostać uznana za odpowiedzialną naruszenia, którego dopuściła się przed jej przejęciem przez Schunk, i słusznie oparła się wyłącznie na obrocie osiągniętym przez Hoffmann celem zastosowania granicy 10% wartości obrotu wskazanej w art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17.

139 Z powyższego wynika, że należy oddalić zarzuty oparte na błędnym lub dyskryminującym zastosowaniu i na „niezgodnym z prawem obejściu" granicy 10% wartości obrotu wskazanej w art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17.

W przedmiocie odsetek za zwłokę

140 Skarżąca podkreśla, że po doręczeniu decyzji i upływie terminu trzech miesięcy od niezapłaconej kwoty grzywny automatycznie naliczane są odsetki za zwłokę w wysokości 5,5%, to znaczy w wysokości odpowiadającej stopie refinansowania Europejskiego Banku Centralnego (EBC) wynoszącej w danym dniu 2%, powiększonej o 3,5%, przy czym wspomnianą stopę w wysokości 5,5% obniża się do 3,5% w razie wniesienia skargi, któremu towarzyszy ustanowienie gwarancji bankowej.

141 Skarżąca twierdzi, że Komisja w ogóle nie wskazała w decyzji powodów, z jakich zastosowała tak bardzo wysoką i arbitralnie określoną stopę odsetek. Ponadto jest to wygórowana stopa odsetek, która działa bez podstawy prawnej jako dodatkowa forma

represji zastosowanej w celu ukarania faktu skorzystania ze środka ochrony prawnej i która narusza „ogólną zasadę prawa wspólnotowego, zgodnie z którą każda osoba ma prawo do skutecznego środka prawnego, a fakt poszukiwania ochrony prawnej nie może narażać jej na szkodę".

142 Należy zauważyć, że SGL podniosła już podobny zarzut w ramach postępowań, które zakończyły się wydaniem ww. w pkt 62 wyroku w sprawie Tokai I i ww. w pkt 52 wyroku w sprawie Tokai II, w których Sąd oddalił wspomniany zarzut. Rozwiązanie to zostało utrzymane w mocy w postępowaniu odwoławczym w wyrokach Trybunału: z dnia 29 czerwca 2006 r. w sprawie C-308/04 P SGL Carbon przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-5977, pkt 113–118, i z dnia 10 maja 2007 r. w sprawie C-328/05 P SGL Carbon przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-3921, pkt 109–115.

143 Należy przypomnieć w tym względzie, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem (wyrok Trybunału z dnia 25 października 1983 r. w sprawie 107/82 AEG przeciwko Komisji, Rec. s. 3151, pkt 141–143; wyrok Sądu z dnia 14 lipca 1995 r. w sprawie T-275/94 CB przeciwko Komisji, Rec. s. II-2169, pkt 46–49, i ww. w pkt 43 wyrok w sprawie LR AF 1998 przeciwko Komisji, pkt 395 i 396) uprawnienia przyznane Komisji na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 obejmują prawo do określenia daty płatności grzywien i daty, od której naliczane są odsetki za zwłokę, prawo do ustalenia stopy tych odsetek oraz prawo do określenia szczegółowych warunków wykonania jej decyzji, gdzie, stosownie do okoliczności, Komisja może zażądać ustanowienia gwarancji bankowej pokrywającej kwotę główną nałożonych grzywien wraz z odsetkami. Gdyby Komisja nie miała tego rodzaju uprawnień, przedsiębiorstwa mogłyby odnosić korzyści z opóźniania zapłaty grzywien, co prowadziłoby do osłabienia skutku kar nałożonych przez Komisję w ramach jej zadania polegającego na czuwaniu nad stosowaniem reguł konkurencji. Dlatego też nakładanie odsetek za zwłokę w zapłacie grzywien jest uzasadnione koniecznością zapewnienia, by skuteczność traktatu nie została zniweczona wskutek praktyk stosowanych jednostronnie przez przedsiębiorstwa spóźniające się z zapłatą grzywien, które na nie nałożono, oraz koniecznością zapewnienia, że wspomniane przedsiębiorstwa nie odniosą korzyści w porównaniu z przedsiębiorstwami, które płacą nałożone na nie grzywny w wyznaczonym im terminie (ww. w pkt 62 wyrok w sprawie Tokai I, pkt 475).

144 W związku z tym orzecznictwo uznało prawo Komisji do ustalania wysokości odsetek za zwłokę według stopy rynkowej powiększonej o 3,5 punktu procentowego (ww. w pkt 143 wyrok Sądu w sprawie CB przeciwko Komisji, pkt 54; wyrok Sądu z dnia 8 października 1996 r. w sprawach połączonych od T-24/93 do T-26/93 i T-28/93 Compagnie maritime belge transports i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-1201, pkt 250, i ww. w pkt 43 wyrok w sprawie LR AF 1998 przeciwko Komisji, pkt 397), a w wypadku ustanowienia gwarancji bankowej — według stopy rynkowej powiększonej o 1,5 punktu procentowego (zob. ww. w pkt 143 wyrok w sprawie CB przeciwko Komisji, pkt 54).

145 Rozwiązania te mają obecnie podstawę prawną, a mianowicie rozporządzenie Komisji (WE, Euratom) nr 2342/2002 z dnia 23 grudnia 2002 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002 w sprawie rozporządzenia finansowego mającego zastosowanie do budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich (Dz.U. L 357, s. 1), a konkretnie art. 86 tego rozporządzenia, którego zgodności z prawem skarżąca nie kwestionuje. Zgodnie z art. 273 omawiane rozporządzenie weszło w życie w dniu 1 stycznia 2003 r.

146 Należy zaznaczyć, że w swoim orzecznictwie Sąd dopuszczał odsetki za zwłokę w wysokości 7,5%, 13,25% i 13,75%, wskazując, że Komisja może przyjąć za punkt odniesienia stopę wyższą od stopy rynkowej oferowanej przeciętnemu pożyczkobiorcy w zakresie niezbędnym do zapobieżenia zwłoce w zapłacie grzywny (zob. ww. w pkt 62 wyrok w sprawie Tokai I, pkt 476 i przytoczone tam orzecznictwo). W tej sytuacji ustalone w niniejszej sprawie stopy odsetek wynoszące 5,5% i 3,5% nie mogą być uznane za nieproporcjonalne w świetle słusznego celu, o którym mowa powyżej.

147 Argumentacja skarżącej dotycząca naruszenia podobno obowiązującej ogólnej zasady prawa wspólnotowego, zgodnie z którą „każda osoba ma prawo do skutecznego środka prawnego, a fakt poszukiwania ochrony prawnej nie może narażać jej na szkodę", zawiera w istocie stwierdzenie, że przedsiębiorstwo ukarane grzywną powinno móc wnieść skargę bez narażania się na ryzyko związane ze skutkami nieuwzględnienia tej

skargi, i sprowadza się ostatecznie do zaprzeczenia ratio legis ustalenia odsetek za zwłokę, którym jest mianowicie zapobieganie skargom stanowiącym nadużycie.

148 Skarżąca nie wykazała w żadnym razie, by Komisja, ustalając stopy odsetek w wysokości 5,5% i 3,5%, naruszyła prawo do skutecznej ochrony sądowej, które stanowi ogólną zasadę prawa wspólnotowego. Ponadto należy stwierdzić, że stopy odsetek ustalone przez Komisję w jej decyzjach wydanych w sprawie Elektrody grafitowe, w sprawie Grafity specjalne, jak również w niniejszej sprawie, nie odwiodły najwyraźniej skarżącej od wniesienia skargi do sądu wspólnotowego.

149 Ponadto rozważania skarżącej dotyczące wpływu czasu trwania postępowania sądowego, który stanowi niepewną okoliczność nierozerwalnie związaną z tego typu postępowaniem, nie podważają wniosku, o którym mowa powyżej. Należy również zaznaczyć, że w celu uniknięcia skutków wpływu czasu trwania postępowania sądowego, który jest niepewny, na kwotę odsetek przedsiębiorstwo może wystąpić o zawieszenie wykonania decyzji, na mocy której Komisja nałożyła na nie grzywnę, lub ustanowić gwarancję bankową pozwalającą na obniżenie stopy odsetek z 5,5 do 3,5%.

150 Poza tym skarżąca nawiązuje do praktyki Komisji polegającej na wynagradzaniu w postaci odsetek — wyższych o 0,1% od minimalnej stopy odsetek oferowanej w wypadku operacji refinansowania EBC — płatności dokonywanych przez przedsiębiorstwa na poczet grzywien, które zostały na nie nałożone, co pozwala na zneutralizowanie ryzyka, o którym mowa w pkt 149.

151 Zdaniem skarżącej praktyka ta dowodzi, że sama Komisja uważa, iż niewysokie odsetki wydają się wystarczające, by zapobiegać skargom stanowiącym nadużycie, ponieważ w przeciwnym razie nie zapłacono by żadnych odsetek, i w związku z tym kwota odsetek należnych w niniejszej sprawie jest w każdym razie bezzasadna, a przynajmniej bezzasadna do wysokości kwoty odsetek przewyższających odsetki wypłacane przez Komisję.

152 Wynagradzając w postaci odsetek — wyższych o 0,1% od minimalnej stopy odsetek oferowanej w wypadku operacji refinansowania EBC — tymczasowe płatności dokonywane przez przedsiębiorstwa na poczet grzywien, które zostały na nie nałożone, Komisja przyznaje danemu przedsiębiorstwu szczególne uprawnienie, które nie wynika ani z przepisów traktatu, ani z przepisów rozporządzenia nr 17, ani z przepisów rozporządzenia nr 2342/2002 (zob. podobnie ww. w pkt 143 wyrok w sprawie CB przeciwko Komisji, pkt 82), i które nie może stanowić ważnej podstawy dla zarzutu skarżącej. Stopa odsetek stosowana przez Komisję w wypadku grzywien, które — jak okazuje się później — zapłacono w końcu niesłusznie, ma w istocie za zadanie osiągnięcie zupełnie innego celu niż stopa odsetek za zwłokę: pierwsza ze wspomnianych stóp odsetek ma na celu zapobieżenie bezpodstawnemu wzbogaceniu się Wspólnot na szkodę przedsiębiorstwa, którego skarga o uchylenie nałożonej na nie grzywny została uwzględniona, podczas gdy druga ze wspomnianych stóp odsetek zmierza do zapobieżenia opóźnieniom w zapłacie grzywny stanowiącym nadużycie (zob. ww. w pkt 52 wyrok w sprawie Tokai II, pkt 414).

153 Należy wreszcie podkreślić, że z art. 2 decyzji rozpatrywanego w związku z pismem z dnia 11 grudnia 2003 r., w którym Komisja poinformowała skarżącą o decyzji, wynika, że sposób obliczenia odsetek za zwłokę został tam wyraźnie określony i że Komisja spełniła tym samym obowiązek uzasadnienia przewidziany w art. 253 WE.

154 Z powyższego wynika, że zarzut dotyczący stóp odsetek przewidzianych w decyzji, omówiony w pkt 141 powyżej, należy oddalić.

155 Z powyższych rozważań wynika, że skargę należy oddalić w całości.

W przedmiocie kosztów

156 Zgodnie z art. 87 § 2 regulaminu kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ skarżąca przegrała sprawę, zgodnie z żądaniem Komisji należy obciążyć ją kosztami postępowania.

Z powyższych względów

SĄD (piąta izba)

orzeka, co następuje:

1) Skarga zostaje oddalona.

2) SGL Carbon AG zostaje obciążona kosztami postępowania.

Vilaras Prek Ciucă

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 8 października 2008 r.

Sekretarz Prezes

E. Coulon M. Vilaras

Spis treści

Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu . . . . . II - 2520

Przebieg postępowania i żądania stron . . . . . II - 2526

Co do prawa . . . . . II - 2528

W przedmiocie określenia kwoty podstawowej . . . . . II - 2527

W przedmiocie wagi naruszenia . . . . . II - 2528

— W przedmiocie naruszenia obowiązku uzasadnienia . . . . . II - 2528

— W przedmiocie praktyki decyzyjnej Komisji . . . . . II - 2532

— W przedmiocie podziału członków kartelu na kategorie . . . . . II - 2537

W przedmiocie czasu trwania naruszenia . . . . . II - 2549

W przedmiocie górnej granicy grzywny przewidzianej w art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 . . . . . II - 2554

W przedmiocie niezastosowania w stosunku do skarżącej pułapu 10% wartości obrotu osiągniętego w skali światowej . . . . . II - 2554

W przedmiocie rzekomo dyskryminującego zastosowania pułapu 10% na korzyść Hoffmann . . . . . II - 2558

W przedmiocie odsetek za zwłokę . . . . . II - 2559

W przedmiocie kosztów . . . . . II - 2564